

УДК 159.923.2-057.87:316.334.55/.56
DOI <https://doi.org/10.32999/ksu2312-3206/2022-2-11>

ОСОБЛИВОСТІ СПРИЙНЯТТЯ МІСТА СТУДЕНТАМИ СІЛЬСЬКОГО ТА МІСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ

Блинова Олена Євгенівна,
доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології
Херсонський державний університет
elena.blynova@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-3011-6082>

Урсуленко Олена Борисівна,
аспірант кафедри психології
Херсонський державний університет
khersonskarada@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-5423-3334>

Метою дослідження є визначення специфіки образу міста у студентів міського та сільського походження.

Методи. Архітектурний семантичний диференціал «Місто» (О.С. Шемеліна, О.Є. Ваніна) для виявлення основних характеристик сприйняття міського простору, відмінності та схожості сприйняття міського середовища різними людьми та групами. Семантичний диференціал містить 28 пар полярних визначень, які потрібно оцінити за шкалою від 1 до 5. Також респондентам запропоновано анкетні питання стосовно готовності виїхати із міста чи залишитися. Дослідницьку вибірку склали студенти міського походження та ті, батьки яких проживають у селі, а студенти – у гуртожитку університету.

Результати. Визначено, що у сільських жителів при змінюванні місця проживання виникає проблема адаптування, тобто трансформації ціннісно-сислової системи та ідентичності. Ця трансформація може мати такі наслідки: позитивні (особистісне зростання, відкриття творчих аспектів свого «Я», самореалізація), нейтральні (адаптація, відновлення попереднього рівня функціонування, збереження стійких зв'язків з уявленнями про себе), негативні (травматичні, деструктивні тенденції, реакції дезорганізації, почуття самотності, роздратування).

Висновки. Встановлено відмінності в уявленні про образ міста студентів-«містян» та студентів-«селян». Констатовано, що студенти, які приїхали до міста Херсон навчатися із сільської місцевості, вважають місто більш галасливим, енергійним, динамічним, швидким порівняно із студентами-херсонцями. Проте студенти-«містяни» відмічають, що місто є красивим, затишним, теплим. Визначено, що бажання виїхати із цього міста та змінити місто проживання пов'язано із певним образом міста, а саме, чим більше негативних характеристик міститься в образі, тим вище ймовірність міграційної готовності студентів та бажання знайти для свого проживання інше місто.

Ключові слова: ідентичність, соціальна ідентичність, міська ідентичність, образ міста, студентська молодь, міграційна готовність, ставлення до міста, студенти сільського походження.

THE PERCEPTION PECULIARITIES OF THE CITY BY STUDENTS OF RURAL AND URBAN ORIGIN

Blynova Olena Yevhenivna,
Doctor of psychological sciences, professor,
Full professor, Head of the Department of Psychology,
Kherson State University
elena.blynova@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-3011-6082>

Ursulenko Olena Borysivna,
Postgraduate Student at the Department of Psychology
Kherson State University
khersonskarada@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-5423-3334>

The aim of the study is to determine the specifics of the city image among students of urban and rural origin.

The methods. The architectural semantic differential “The city” (A.S. Shemelina, O.E. Vanina) to identify the main characteristics of the urban space perception, the differences and similarities of the urban environment

perception by different people and groups. The semantic differential contains 28 pairs of polar definitions to be rated on the scale from 1 to 5. The respondents were also offered the questionnaire's questions regarding their willingness to leave the city or stay. The research sample consisted of students of urban origin and those whose parents live in the village, and the students live in a university dormitory.

The results. It has been revealed that the rural residents, when changing their place of living, have the adaptation problem, that is, the transformation of the value-meaning system and identity. This transformation can have the following consequences: positive (personal growth, discovery of creative aspects of one's self, self-realization), neutral (adaptation, restoration of the previous functional level, preservation of stable connections with the self-image), negative (traumatic, destructive tendencies, disorganization reactions, the feeling of loneliness, irritation).

The conclusions. The differences in the ideas of the city image by the students-“citizens” and students-“villagers” have been established. It has been stated that the students who came to the city of Kherson to study from rural areas consider the city to be more noisy, energetic, dynamic, fast in comparison with students-Kherson's residents. Yet, the students-“citizens” believe that the city is beautiful, cozy, and warm. It has been determined that the desire to leave this city and change the city of residence is associated with a certain image of the city, that is, the more negative characteristics the image has, the higher the probability of the students' migration willingness, and the desire to find another city to live in.

Key words: *identity, social identity, urban identity, city image, student youth, migration willingness, attitude towards the city, students of rural origin.*

Вступ. Переїзд із сільської місцевості до міста є серйозним життєвим завданням для людини, особливо коли ця подія ускладнюється певними обставинами, наприклад, початком самостійного життя на відстані від рідних, необхідністю засвоювати нові норми поведінки та вимоги від оточуючих, які відрізняються від тих, які були звичними. Вирішення такого завдання пов'язано зі зміненням уявлення про себе, почуттів, своєї особистості, ідентичності.

Теоретичне обґрунтування проблеми. Теоретичний розгляд проблеми ідентичності проводиться як у вітчизняній, так і в зарубіжній науці (Губеладзе, 2015; Кулик, 2013; Hogg, & Williams, 2000; Kashima, Paladino, & Margetts, 2014). Достатньо вивченими є значення середовищних, просторових, територіальних чинників у становленні ідентичності людини (Михайлов, Рунге, 2019; Bernardo, & Palma-Oliveira, 2013), навіть виокремлюється окремий напрям «урбаністика» «urban study», яка серед інших питань вивчає і конструювання ідентичності містянина.

Під міською ідентичністю розуміємо сукупність уявлень людини про себе як про жителя міста, це утворення, яке конструюється індивідом у процесі соціалізації, ресоціалізації та адаптації у певному соціокультурному середовищі. Ефективним результатом конструювання є прийняття та відтворення норм, цінностей, стильових особливостей життя, звичаїв, правил поведінки саме цього міста, а також почуття належності до певної територіальної спільноти

При формуванні ідентичності відбувається ідентифікація із соціальною групою за ознакою міської належності. Також слід відзначити певну прив'язаність людини до частини простору або «почуття місця» (Голубь, Тимофеева, Озерина, 2019; Anton, Lawrence, 2016; Belanche, Casalys, & Flavian, 2017; Blynova,

Popovych, Bokshan, Tsil'mak, & Zavatska, 2019). Це почуття містить у собі також і прив'язаність до людей – носіїв певної ідентичності, з якими проводиш час у цьому середовищі. При такому спілкуванні та взаємодії інші люди посилюють почуття ідентичності.

Образ міста, який побудований у свідомості, визначає ставлення до місця проживання, до інших людей та до самого себе. Він, з одного боку, є відображенням об'єктивної реальності міського простору, а з іншого – свідчить про суб'єктивне ставлення до цієї реальності. Відповідно, образ міста можна описувати через різні характеристики: за емоційною оцінкою (негативний, позитивний, нейтральний), за мірою сталості (ригідний, стійкий, дифузний, у процесі формування)

Розглядаючи адаптацію молоді невеличких поселень до середовища міста, слід відзначити, що сільська та міська спільноти суттєво відрізняються між собою. В умовах сучасних урбанізованих територій складається певний соціально-психологічний тип людини, який відрізняється рухливістю, раціональністю поведінки, готовністю до постійних змін життєвих обставин (Мозговая, Шлыкова, 2019).

У науковій праці О.М. Покатиловської, Л.В. Шibaєвої визначено, що високий рівень сформованості міської ідентичності безпосередньо пов'язаний із соціальною активністю містян, що спрямовується на позитивні зміни у місті. При цьому важливим є, наскільки жителі міста розглядають себе як суб'єктів таких змін, оскільки прояв такої позиції, особливо у молоді, є ресурсом життєздатності міста (Покатиловская, Шibaева, 2019). Міська ідентичність це результат усвідомленості свого самовизначення через суттєві характеристики міста. Уявлений образ міста як місця продуктивної соціальної, професійної та особистісної самореалізації може відображатися в когнітивних та емоційних особливостях оцінних

суджень про нього. Автори зробили висновок, що соціальна пасивність супроводжується низькою поінформованістю молоді щодо суттєвих соціально-економічних та соціокультурних характеристик міста. На думку О.М. Покатиловської, Л.В. Шibaєвої, низький рівень обізнаності молоді у суттєвих характеристиках міста та у міських проблемах, дистанційованість від участі в їх вирішенні є підставою для певних труднощів у самовизначенні для молоді у виборі міста постійного проживання, у становленні позиції активного містянина (Покатиловская, Шibaева, 2019: 204).

У зарубіжних дослідженнях зазначається, що міську ідентичність можна розглядати як базис створення та формування активної міської спільноти, чинник підвищення якості життя, покращення соціального самопочуття жителів (Anton., Lawrence, 2017).

Н.Л. Антонова своє соціологічне дослідження присвятила маркерам міської ідентичності, автор робить висновок, що позитивна міська ідентичність є чинником осілости молоді. Певна «укоріненість» у міському просторі пов'язана не з наявністю фінансових можливостей та накопичених матеріальних ресурсів. Найважливішими маркером міської ідентичності є «напрацьовані» соціальні зв'язки, системи взаємодії з родичами та друзями. «Суспільні місця дозволяють відтворювати соціальні контакти та генерувати нові можливості самореалізації та самоствердження молодого покоління. У формуванні міської ідентичності значну роль відіграють емоційно насичені події, учасниками яких є молодь. Таким чином, відбувається конструювання почуття співпричетності та гордості, а також залучення до міської спільноти» (Антонова, 2019: 16).

Узагальнюючи дані різних досліджень, І.Г. Губеладзе (Губеладзе, 2015) основними критеріями розділення міського та сільського соціумів називає чисельність населення, розміри населених пунктів, переважаючі види праці, специфіку способу та якість життя, соціальне положення та матеріальне становище людей, культурний та освітній рівень жителів, розвиток базових соціальних інститутів, комплекс соціально-економічних та культурно-побутових умов

Можна припустити, що сільська молодь, яка приїздить до навчання у місто, відрізняється за оцінками міста свого перебування від студентів, які є містянами.

Метою є визначення специфіки образу міста у студентів міського та сільського походження.

Методологія та методи. Особливий інтерес для дослідження представляють смислові значення, які пов'язані з образом міста, в яких розкриваються емоційне ставлення та інди-

видуальне розуміння жителями міського простору. Основним методом є архітектурний семантичний диференціал «Місто», який складений О.С. Шемеліною, О.Є. Ваніною, метою якого є виявлення основних характеристик сприйняття міського простору (яким бачать жителі міста – постійні та тимчасові – своє місто). За допомогою такого семантичного диференціалу можна виявити відмінності та схожість сприйняття міського середовища різними людьми та групами.

Семантичний диференціал містить 28 пар полярних визначень, які потрібно оцінити за шкалою від 1 до 5.

Також респондентам запропоновано декілька анкетних питань стосовно готовності виїхати із міста чи залишитися. Дослідницьку вибірку склали студенти Херсонського державного університету, серед них 27 осіб, батьки яких проживають у місті, 31 особа – батьки проживають у селі, а студенти – у гуртожитку університету. Формуючи вибірку, ми спиралась на погляди Б.Г. Ананьєва, який розглядає студентство як вікову категорію, яка пов'язана із переходом від пізньої юності до ранньої дорослості, тобто від 18 до 25 років. Гендерні відмінності не враховано. Емпіричне дослідження проведено у вересні-листопаді 2021 року.

Результати оброблено за допомогою методів математичної статистики, а саме для порівняння груп застосовано t-критерій Ст'юдента, для встановлення зв'язку між параметрами – кореляційний аналіз.

Результати та дискусії. У таблиці 1 представлено результати порівняння двох досліджуваних груп за певними характеристиками, у таблиці подано тільки ті характеристики, за якими встановлено наявності статистично значущих відмінностей.

У таблиці представлено ті характеристики, які є типовими для міста, але ж є відмінності у ступені виразності у двох досліджуваних групах. У цілому місто було оцінено як красиве, певною мірою емоційно тепле. Проте студенти із сільської місцевості сприймають Херсон як більш динамічне місто порівняно із оцінками «місян» ($M_1=3,017$; $M_2=3,859$), водночас саме студенти-херсонці показують більш високі оцінки за такими характеристиками, як «красиве» ($M_1=4,083$; $M_2=3,256$), «затишне» ($M_1=3,882$; $M_2=2,755$), «тепле» ($M_1=4,112$; $M_2=3,246$). Сама характеристика «тепле» може стосуватися візуального образу міста, але ж може бути наповненою емоційним змістом («теплій» як синонім слова «комфортний», «приємний»). Цікаво, що деякі характеристики не зовсім відповідають об'єктивним даним (за кількістю населення та міського шуму), наприклад, студенти із сільської місцевості оцінили місто як «галасливе»

Таблиця 1

Відмінності в оцінюванні характеристик міста Херсона у досліджуваних групах

	Група 1 «містяни» N = 27		Група 2 «селяни» N = 31		t-критерій Ст'юдента	Рівень значущості
	M	SD	M	SD		
Швидкий – повільний	2,835	0,412	3,617	0,521	6,015	p < 0,01
Красивий – некрасивий	4,083	0,489	3,256	0,356	6,891	p < 0,01
Галасливий – тихий	2,744	0,507	3,586	0,611	5,613	p < 0,01
Затишний – незатишний	3,882	0,628	2,755	0,544	7,513	p < 0,01
Динамічний – спокійний	3,017	0,542	3,859	0,598	5,613	p < 0,01
Тепле – холодне	4,112	0,628	3,246	0,419	5,773	p < 0,01
Енергійний – млявий	3,164	0,456	3,829	0,515	5,115	p < 0,01
Монотонне – ритмічне	3,903	0,522	3,154	0,478	5,761	p < 0,01

($M_1=2,744$; $M_2=3,586$), що підтверджує значення індивідуального сприйняття, досвіду та оцінки у побудові образу.

Водночас цікавими виявились статистично значущі відмінності між досліджуваними групами за динамічними параметрами, де оцінки студентів із сільської місцевості переважають, а саме студенти-«селяни» вважають місто Херсон «швидким» ($M_1=2,835$; $M_2=3,617$), «енергійним» ($M_1=3,164$; $M_2=3,829$), «ритмічним» (за параметром «монотонності» встановлено $M_1=3,903$; $M_2=3,154$).

Далі ми припустили, що оцінювання образу міста детермінує бажання залишитися у місті та жити надалі тут чи, навпаки, формує готовність виїхати, залишити місто, змінити місце свого проживання. Студентам запропоновано декілька анкетних питань, які дозволили виявити міру їх міграційної готовності. Отримані результати (статистично значущі коефіцієнти кореляції) представлено у таблиці 2.

Встановлено, що бажання поїхати з міста на певний час, наприклад, для продовження навчання або для заробітку, чи зовсім змінити місце проживання пов'язано у студентів з певним образом міста. Студенти, які описують своє місто через більш негативні характеристики, більшою мірою виявляють готовність залишити місто. Такі висновки підтверджено статистично значущими коефіцієнтами кореляції міграційної готовності студентів з оцінними характеристиками:

Таблиця 2
Кореляційні взаємозв'язки між оцінюванням міста та міграційною готовністю студентів (n = 58)

Характеристики оцінювання міста	Міграційна готовність (бажання виїхати)
Монотонний – ритмічний	0,289*
Швидкий – повільний	- 0,302*
Красивий – некрасивий	- 0,317*
Чистий – брудний	- 0,384**
Доглянутий – занедбаний	- 0,329*
Затишний – незатишний	- 0,261*

Примітка: p* < 0,01 p** < 0,05.

«монотонний» ($r=0,289$; $p<0,05$); «повільний» ($r=-0,302$; $p<0,05$); «некрасивий» ($r=0,317$; $p<0,05$); «брудний» ($r=0,384$; $p<0,01$); «занедбаний» ($r=0,329$; $p<0,05$); «незатишний» ($r=0,261$; $p<0,05$).

Нами встановлено відмінності між студентами, які проживають у Херсоні, та студентами, які приїхали навчатися у Херсон із сільської місцевості. У таблиці 3 представлений розподіл оцінок за деякими питаннями анкети.

Таким чином, за отриманими даними встановлено, що кількість студентів із сільської місцевості, які стверджують, що «Життя у місті задовольняє всі мої потреби», є вищою порівняно із групою студентів міста (25,80% порівняно з 18,52%). Проте все ж таки хер-

Таблиця 3

Розподіл оцінок (у %) за результатами анкетування студентів-«містян» (група 1) та «студентів-«селян» (група 2)

Анкетні запитання	Досліджувані групи	Так, повністю згодний	Дещо середнє	Ні, зовсім не згодний
Життя у місті задовольняє всі мої потреби	Група 1 (n=27)	18,52%	55,55%	25,93%
	Група 2 (n=31)	25,80%	45,16%	29,03%
Саме у Херсоні я почуваю себе вдома	Група 1 (n=27)	37,04%	48,15%	14,81%
	Група 2 (n=31)	22,58%	51,61%	25,80%
Якщо у мене була б можливість обирати, то я б не вибрав проживання в Херсоні	Група 1 (n=27)	25,92%	51,85%	22,23%
	Група 2 (n=31)	16,12%	54,84%	29,03%

сонці більшою мірою «Саме у Херсоні почувають себе вдома» порівняно зі студентами, які прибули до міста для навчання в університеті (37,04% та 22,58% відповідно). І питання, яке стосувалось саме сформованості міграційної готовності, показало, що більш ніж четверта частина (25,92%) вибірки студентів-«містян» стверджує, що «Якщо у мене була б можливість обирати, то я б не обрав проживання у Херсоні», водночас цей відсоток у студентів другої групи становить 16,12%.

На основі співвіднесення анкетних даних можна припустити, що це пов'язано з відчуттям незадоволеності життям у місті, невідповідністю очікувань молоді та реальних перспектив.

Висновки. Проведений теоретичний аналіз та результати емпіричного дослідження надають підстави для висновків.

Встановлено відмінності в уявленні про образ міста студентів-«містян» та студентів-«селян». Студенти описують місто через певні динамічні (монотонний, постійний); візуальні (брудний) та емоційні характеристики (заспокійливий, незатишний, слабкий). Ці характеристики є «типовими» (унікальними) для даного міста.

Констатовано, що студенти, які приїхали до міста Херсон навчатися із сільської місцевості, вважають місто більш галасливим, енергійним, динамічним, швидким порівняно із студентами-херсонцями. Проте студенти-«містяни» відмічають, що місто є красивим, затишним, теплим.

Визначено, що бажання виїхати із цього міста та змінити місто проживання пов'язано з певним образом міста, а саме, чим більше негативних характеристик міститься в образі, тим вище ймовірність міграційної готовності студентів та бажання знайти для свого проживання інше місто.

З'ясовано, що міграційна готовність, тобто бажання залишити місто або тимчасово, наприклад, для навчання, або постійно,

є вищою у студентів-«містян». Це передбачає певні рекомендації з модернізації міського простору, основна мета яких – трансформація образу міста у студентів у більш позитивний і привабливий образ.

Визначено, що у сільських жителів при змінюванні місця проживання виникає проблема адаптування, тобто трансформації ціннісно-сислової системи та ідентичності у нову – жителя міста. Ця трансформація може мати такі наслідки: позитивні (особистісне зростання, відкриття творчих аспектів свого «Я», самореалізація), нейтральні (адаптація, відновлення попереднього рівня функціонування, збереження стійких зв'язків з уявленнями про себе), негативні (травматичні, деструктивні тенденції, реакції дезорганізації, почуття самотності, роздратування).

Потрібно ставити питання про надання компетентної професійної допомоги іногороднім студентам. Для них може бути запропонований курс спеціальних занять-тренінгів, метою яких засвоєння методів підвищення стресостійкості та розширення репертуару поведінкових стратегій у стресових ситуаціях (прийоми саморегуляції, аутогенного тренування, технології зниження емоційного напруження, підвищення комунікативної компетентності).

Психологічна підтримка іногородніх студентів передбачає спеціальні програми «опанування» міста як у фізичному плані (наприклад, розташування вулиць, інфраструктура та ін.), так і у психологічному. Результатом має стати сформована міська ідентичність.

Важливим аспектом є організація роботи з психологічної підтримки абітурієнтів ще до від'їзду із свого регіону, що має значення для успішного формування професійної ідентичності.

Перспективами подальших досліджень є розробка соціально-психологічної програми, спрямованої на покращення адаптації студентів сільського походження у місті.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Антонова Н.Л. Маркеры городской идентичности. *Общество: социология, психология, педагогика*. 2019. № 9(65). С. 14–17.
2. Голубь О.В., Тимофеева Т.С., Озерина А.А. Визуальный образ города как когнитивно-аффективный компонент городской идентичности. *Форум. Серия: Гуманитарные и экономические науки*. 2019. № 1(18). С. 99–103.
3. Губеладзе І.Г. Сільська молодь у місті: пошук ідентичності : монографія. Київ : Міленіум, 2015. 236 с.
4. Кулик М.А. Соціальна пам'ять у формуванні територіальної ідентичності міського та сільського населення Запорізької області. *Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики*. 2013. Вип. 57. С. 117–125. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/staptp_2013_57_17
5. Михайлов В.Т., Рунге Й. Идентификации человека. Территориальные общности и социальное пространство: опыт концептуализации. *Социологические исследования*. 2019. № 1. С. 52–62. DOI: <https://doi.org/10.31857/S013216250003747-4>
6. Мозговая А.В., Шлыкова Е.В. Стиль жизни городской общности как ресурс адаптации к неопределенности среды. *Научный результат. Социология и управление*. 2019. Т. 5, № 1. С. 52–69. DOI: <https://doi.org/10.18413/2408-9338-2019-5-1-0-5>
7. Покатиловская Е.Н., Шибалева Л.В. Образ города проживания в представлениях жителей с разной городской идентичностью. *Социальная и экономическая психология*. 2019. Том 4. № 2(14). С. 192–209.

8. Anton C.E., Lawrence C. The Relationship between Place Attachment, the Theory of Planned Behaviour and Residents Response to Place Change. *Journal of Environmental Psychology*. 2016. Vol. 47. P. 145–154. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2016.05.010>.
9. Bernardo F., Palma-Oliveira J. M. Place identity, place attachment and the scale of place: the impact of place salience. *Psychology*. 2013. Vol. 4. P. 167–193. DOI: <https://doi.org/10.1080/21711976.2013.10773867>
10. Belanche D., Casals L. V., Flavian C. Understanding the cognitive, affective and evaluative components of social urban identity: Determinants, measurement, and practical consequences. *Journal of Environmental Psychology*. 2017. Vol. 50. P. 138–153. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2017.02.004>
11. Blynova, O. Ye, Popovych, I. S., Bokshan, H. I., Tsilmak, O. M., & Zavatska, N. Ye. Social and Psychological Factors of Migration Readiness of Ukrainian Students. *Revista ESPACIOS*. 2019. Vol. 40. (№ 36). Page 4. URL: <http://www.revistaespacios.com/a19v40n36/19403604.html>
12. Hogg M., Williams K. From I to We: Social Identity and the Collective Self. *Group Dynamics: Theory, Research, and Practice*. 2000. V. 4. № 1. P. 81–97.
13. Kashima Y., Paladino A., Margetts E. A. Environmentalist identity and environmental striving. *Journal of Environmental Psychology*. 2014. Vol. 38. P. 64–75. DOI: <http://dx.doi.org/10.1016/j.jenvp.2013.12.014>

REFERENCES:

1. Antonova N.L. (2019) Markeryi gorodskoy identichnosti [Urban identity markers.]. *Obschestvo: sotsiologiya, psihologiya, pedagogika – Society: sociology, psychology, pedagogy*. 9(65). 14–17. [in Russian]
2. Golub O.V., Timofeeva T.S., Ozerina A.A. (2019) Vizualnyy obraz goroda kak kognitivno-affektivnyy komponent gorodskoy identichnosti [The visual image of the city as a cognitive-affective component of urban identity]. *Forum. Seriya: Gumanitarnyye i ekonomicheskie nauki – Forum. Series: Humanitarian and economic sciences*, 1(18). 99–103. [in Russian]
3. Hubeladze I. H. (2015) Silska molod u misti: poshuk identychnosti : monohrafiia [Rural youth in the city: the search for identity: a monograph]. K. : Milenium. [in Ukrainian]
4. Kulyk M.A. (2013) Sotsialna pamiat u formuvanni terytorialnoi identychnosti miskoho ta silskoho naseleння Zaporizkoi oblasti [Social memory in the formation of the territorial identity of the urban and rural population of the Zaporizhia region]. *Sotsialni tekhnologii: aktualni problemy teorii ta praktyky – Social technologies: current problems of theory and practice*, 57. 117–125. [in Ukrainian]
5. Mihaylov V.T., Runge Y. (2019) Identifikatsii cheloveka. Territorialnyye obschnosti i sotsialnoe prostranstvo: opyt kontseptualizatsii [Human identification. Territorial communities and social space: the experience of conceptualization]. *Sotsiologicheskie issledovaniya – Sociological research*, 1. 52–62. DOI: <https://doi.org/10.31857/S013216250003747-4> [in Russian]
6. Mozgovaya A. V., Shlyikova E. V. Stil zhizni gorodskoy obschnosti kak resurs adaptatsii k neopredelennosti sredy [Lifestyle of an urban community as a resource for adaptation to the uncertainty of the environment.]. *Nauchnyy rezultat. Sotsiologiya i upravlenie – Scientific result. Sociology and management*, 5(1). 52–69. DOI: <https://doi.org/10.18413/2408-9338-2019-5-1-0-5> [in Russian]
7. Pokatilovskaya E.N., Shibaeva L.V. Obraz goroda prozhivaniya v predstavleniyah zhiteley s raznoy gorodskoy identychnostyu [The image of the city of residence in the views of residents with different urban identities.]. *Sotsialnaya i ekonomicheskaya psihologiya – Social and economic psychology*, Vol.4. 2(14). 192–209. [in Russian]
8. Anton C.E., Lawrence C. (2016) The Relationship between Place Attachment, the Theory of Planned Behaviour and Residents Response to Place Change. *Journal of Environmental Psychology*, 47. 145–154. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2016.05.010>
9. Bernardo F., Palma-Oliveira J. M. (2013) Place identity, place attachment and the scale of place: the impact of place salience. *Psychology*, 4. 167–193. DOI: <https://doi.org/10.1080/21711976.2013.10773867>
10. Belanche D., Casals L. V., Flavian C. (2017) Understanding the cognitive, affective and evaluative components of social urban identity: Determinants, measurement, and practical consequences. *Journal of Environmental Psychology*, 50. 138–153. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2017.02.004>
11. Blynova, O. Ye, Popovych, I. S., Bokshan, H. I., Tsilmak, O. M., & Zavatska, N. Ye. (2019) Social and Psychological Factors of Migration Readiness of Ukrainian Students. *Revista ESPACIOS*, 40(36). Page 4. <http://www.revistaespacios.com/a19v40n36/19403604.html>
12. Hogg M., Williams K. (2000) From I to We: Social Identity and the Collective Self. *Group Dynamics: Theory, Research, and Practice*, 4(1). 81–97.
13. Kashima Y., Paladino A., Margetts E. A. (2014) Environmentalist identity and environmental striving. *Journal of Environmental Psychology*, 38. 64–75. DOI: <http://dx.doi.org/10.1016/j.jenvp.2013.12.014>

Стаття надійшла до редакції 26.07.2022.
The article was received 26 July 2022.